

ПРИМЉЕНО	21 07 2011
ОРГАНИЗАЦИЈА	Б.Б.О.П.
0603	3 23/5

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Датум и орган који је именовao комисију:

На својој **XXII** седници одржаној **08. јула 2011.** године, Наставно-научно веће Природно-математичког факултета Универзитета у Новом Саду, именовало је Комисију за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата мр Вука Гараче под насловом „**Микро-регионални аспекти туристичког уређења Новог Сада и његовог гравитационог подручја**“.

2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:

1. **др Лазар Лазих**, редовни професор Природно-математичког факултета у Новом Саду, Департмана за географију, туризам и хотелијерство, ужа научна област: Физичка географија, 16. 06. 2006. године, председник
2. **др Гордана Јовановић**, ванредни професор Природно-математичког факултета у Новом Саду, Департмана за географију, туризам и хотелијерство, ужа научна област: Регионална географија, 18. 11. 2010. године, ментор
3. **др Јован Плавша**, редовни професор Природно-математичког факултета у Новом Саду, Департмана за географију, туризам и хотелијерство, ужа научна област: Регионална географија, 17. 03. 2005. године, члан
4. **др Јасмина Ђорђевић**, ванредни професор Природно-математичког факултета у Новом Саду, Департмана за географију, туризам и хотелијерство, ужа научна област: Просторно планирање, 04. 09. 2008. године, члан
5. **др Бранка Тошић**, ванредни професор, Географски факултет у Београду, ужа научна област: Просторно планирање, 01. 11. 2006. године, члан

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

1. Име, име једног родитеља, презиме:

Вук, Радослав, Гарача

2. Датум рођења, општина, република:

31. 10. 1981. године, Општина Центар, Сарајево, Република Босна и Херцеговина

3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе:

22. 07. 2007. године, Универзитет у Новом Саду, Природно-математички факултет, Нови Сад, „Планирање и туристичко уређење простора Петроварадинске тврђаве“

4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:

Туризам

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

„Микро-регионални аспекти туристичког уређења Новог Сада и његовог гравитационог подручја“

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Докторска дисертација садржи укупно 282 стране, 396 литературних цитата, 69 табела, 39 графика, 18 шема, 21 карту и 10 фотографија.

Поред Предговора, Биографије и Кључне документацијске информације као издвојених делова у раду, докторска дисертација садржи укупно седам поглавља.

Поглавља означавају следеће целине:

I УВОДНИ ДЕО (1-19): 1. Предговор (1), 2. Увод (2-5), 3. Предмет, циљ и задаци (6-9), 4. Методе прикупљања и обраде података (10-17), 5. Дефинисање просторног обухвата истраживања (18-19);

II ПРЕГЛЕД ПРЕТХОДНИХ ИСТРАЖИВАЊА И ТЕОРИЈСКИХ ПОСТАВКИ (20-53): 1. Проблеми просторне организације и планирање туризма (20-30), 2. Концепти и модели регионалног развоја туризма (31-53);

III КАРАКТЕРИСТИКЕ ИСТРАЖИВАНОГ ПРОСТОРА (54-112): 1. Туристичко-географски положај Новог Сада и његове гравитационе зоне (54-59), 2. Природно-географски услови за развој туризма (60-70), 3. Друштвено-географски услови за развој туризма (71-83), 4. Материјална база туризма (84-98), 5. Туристички промет (99-112);

IV РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА (113-191): 1. Анкетно истраживање (113-134), 2. Интердестинацијска функционална зависност (135-140), 3. Модел туристичког уређења гравитационе зоне (141-146), 4. Унутардестинацијска зависност: Нови Сад и туристичка места другог реда (147-151), 5. Унутардестинацијска зависност: Нови Сад и туристичка места трећег реда (152-159), 6. Унутардестинацијска зависност: Нови Сад и туристичка места четвртог реда (160-165), 7. Уређење простора у зони аутопута у функцији транзитног туризма (166-181), 8. Рекреативна зона Новог Сада унутар гравитационе зоне (182-184), 9. Моделовање туристичких кретања на нивоу дестинације (185-191);

V ТУРИСТИЧКЕ ЗОНЕ НОВОГ САДА (192-234): 1. Општа разматрања и поставке (192-195), 2. Петроварадинска тврђава (196-205), 3. Јодна бања (206-218), 4. Подбара – Алмашки крај (219-228), 5. Рибарско острво и Штранд (229-234);

VI ТУРИСТИЧКИ ЛОКАЛИТЕТИ ГРАВИТАЦИОНЕ ЗОНЕ НОВОГ САДА (235-263): 1. Општа разматрања и поставке (235), 2. Бач (236-240), 3. Кулпин (241-245), 4. Ковиљ (246-252), 5. Стари Сланкамен (253-259), 6. Стари Лединци (260-263);

VII ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА И ЛИТЕРАТУРА (264-282): 1. Закључак (264-268), 2. Литература и извори података (269-282).

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

У Уводном поглављу веома је добро и успешно направљен осврт на проблематику којом се бави дисертација, дефинисани предмет, циљ и задаци рада, постављене хипотезе, јасно и прецизно описане методе прикупљања и обраде података, и дефинисан просторни оквир истраживања.

Поглавље под називом Преглед претходних истраживања и теоријских поставки конципирано је тако да се аутор у оквиру њега бавио проблемима просторне организације и планирања туризма, односно различитим појмовима, као што су туристичко-географска регија, туристичка дестинација, просторно планирање туризма, планирање у туризму и туристичко уређење простора. Ту је аутор веома добро запазио, анализирао и објаснио проблеме који се јављају због нетачне употребе појединих наведених појмова. Са друге стране разматрани су и различити концепти и модели регионалног развоја туризма, попут концепта централног туристичког места, регионалног развоја туризма, образаца туристичких кретања на дестинацији, концепта рекреативног појаса око дестинације и модела уређења дестинације, који представљају основу рада и на чијем темељу је спроведено истраживање и систематизовани резултати истраживања.

Карактеристике истраживаног простора јесте поглавље у којем су представљени туристичко-географски положај, природно и друштвено-географски услови за развој туризма, дат преглед материјалне базе туризма и детаљно анализиран туристички промет у Новом Саду и његовој гравитационој зони. Кандидат је веома детаљно анализирао наведене елементе простора, при чему је веома јасно и недвосмислено указао на предности и недостатке које елементи, сваки појединачно, поседују, што позитивно или негативно утиче на развој туризма. Веома су важни картографски прикази дистрибуције угоститељских објеката и елемената туристичког промета које кандидат даје у овом поглављу. Исто важи и за табеларне и графичке приказе појава везаних за туризам на посматраном простору.

У четвртом поглављу означеном као Резултати истраживања, који представља суштински део докторске дисертације на јасан начин су представљени резултати истраживања. Посебност овог рада представља чињеница да су истовремено спроведена анкетна истраживања грађана, туриста и рецептивне туристичке понуде туристичких агенција, што је омогућило анализу туристичке делатности на посматраном простору, интензитет и квалитет туризма као појаве, али што је важније омогућио издвајање одређених туристичких зона у граду Новом Саду, као и у његовој гравитационој зони.

Као посебна и веома важна целина у оквиру Резултата истраживања издваја се и истраживање интердестинацијске функционалне зависности, коју је кандидат изузетно добро препознао као важан аспект туристичке делатности на микрорегионалном нивоу, између две дестинације које развијају туризам и на тај начин остварују одређени функционални утицај на простор који им гравитира. Овде је била реч о Београду и Новом Саду, као двома директно супротстављеним дестинацијама, где је доказано да Нови Сад није функционално завистан од туризма и туристичког промета који се остварује у Београду као туристичкој дестинацији. Тако је кандидат, на основу статистичке методе корелације, закључио да Нови Сад поседује све предиспозиције да се развија као засебна туристичка дестинација и да може да развија сопствену зону туризма, било рецептивног, било излетничког у оквирима гравитационе зоне.

У анализи туризма, његове структуре и дефинисања праваца даљег планирања и уређења на микрорегионалном нивоу посебно је значајан модел туристичког уређења гравитационе зоне, којег је кандидат направио на основу детаљних истраживања и анализа посматраног простора, а на основу усвојеног модела централног туристичког места. На тај начин је применом квалитативног модела начињено рангирање туристичких места унутар гравитационе зоне Новог Сада у четири нивоа, односно на централно туристичко место и места другог, трећег и четвртог реда. На основу добијених резултата формиран је туристички модел гравитационе зоне Новог Сада, који је представљен картографским приказом на веома јасан и оригиналан начин.

Након тога кандидат је проучавао унутардестинацијску зависност између Новог Сада и туристичких места другог, трећег и четвртог реда, са жељом да открије правац и интензитет веза које постоје између посматраних туристичких места на простору гравитационе зоне Новог Сада, што би указало на развијеност туризма на посматраном простору и постојање Новог Сада као развијене туристичке дестинације, односно вишенодне туристичке дестинације. Примењујући статистички метод корелације, односно његове параметре, попут коефицијента линеарне корелације, коефицијента линеарне детерминације и недетерминације, кандидат је успео да докаже да Нови Сад као сложена туристичка дестинације не постоји и да су везе између посматраних чинилаца веома слабе.

Као посебан сегмент истраживања били су коридори којима је Нови Сад и његово гравитационо подручје повезано са матичним местима туриста. У том смислу кандидат је веома добро препознао и дефинисао зоне транзитног туризма на посматраном простору и извршио анализу уређења простора у зони аутопута у функцији транзитног туризма. Реч је о простору уз аутопутеве Е-70 и Е-75, који пролазе кроз гравитациону зону Новог Сада и тако представљају најзначајнији саобраћајни терминал за Нови Сад као туристичку дестинацију. Користећи метод корелације процењени су степен и адекватност туристичке уређености посматране зоне аутопутева у функцији транзитног туризма, док су претходно теренским истраживањем, техником посматрања сакупљени подаци о стању уређења у зони оба аутопута, што представља посебан допринос истраживању.

На основу претходних теорија, кандидат је препознао као важан и сегмент за проучавање тзв. рекреативну зону Новог Сада, која се налази унутар његове гравитационе зоне. Резултати анкетног истраживања дали су податке о квалитету и квантитету те врсте туристичких, излетничких кретања локалног становништва, на основу чега је веома добро утврђено постојање одговарајућих зона туризма на простору гравитационе зоне Новог Сада, у којој Новосађани током слободног времена задовољавају своје рекреативне потребе.

Подаци добијени анкетним истраживањем туриста који су посетили Нови Сад, представљали су базу за анализирање и прављење модела могућих туристичких кретања на нивоу дестинације, што је кандидат веома добро препознао као једно од суштинских питања, када се ради о развоју било којег урбаног места као туристичке дестинације, јер туризам као делатност са собом носи одређене последице, а једна од њих је велики број људи на једном месту и стварање гужве у моторном, али и пешачком саобраћају. Управо због тога анализирани су локације означене као центри рецептивних угоститељских објеката и локације на којима се налазе туристичке атракције које туристи најчешће и у највећој мери посећују. На тај начин кандидат је потврдио постојеће моделе кретања туриста на дестинацији и применио их на Нови Сад, што може имати позитивне ефекте, када је реч о будућем развоју туризма на нивоу Новог Сада и његове гравитационе зоне.

Поглавље Туристичке зоне Новог Сада јесте део дисертације у којем кандидат даје веома сувисла објашњења у вези са избором зона интересантних и атрактивних за развој туризма, а на основу постојећих плански докумената, као што су Генералну план града Новог Сада или Одлука о уређењу града. Ради се о Петроварадинској тврђави, Рибарском острву и Штранду. На основу историјских чињеница које указују на туристичку делатност која је у одређеним деловима Новог Сада постојала и развијала се у прошлим временима. Ту је пре свега реч о Јодној бањи. Поред наведених, као фактор одлучивања о избору атрактивних зона Новог Сада, кандидат је узимао у обзир и валоризацију, где на основу очуваности амбијенталне целине, морфологије терена и структуре и физиономије насеља, као и на основу историјских вредности изабрана Подбара. Осим тога, кандидат веома детаљно и опсежно анализира изабране зоне, при чему одређује њихову микролокацију и саобраћајну повезаност, сагледава историјска збивања која су од посебног значаја за развој туристичке делатности, у смислу атрактивности простора, анализира постојеће стање и даје конкретне и изузетно вредне предлоге за туристичко уређење посматраног простора, на основу сувислих чињеница. Ти предлози, представљају могућа сценарија туристичког уређења и опремања простора и као такви јесу посебан допринос овом раду, а могуће и друштвеној заједници.

У шестом поглављу Туристички локалитети гравитационе зоне Новог Сада кандидат, поред уводних разматрања која се баве избором локалитета атрактивних за развој туризма на простору гравитационе зоне Новог Сада, а то су Бач, Кулпин, Ковиљ, Стари Сланкамен и Стари Лединци, анализира њихови географски положај, историју, атрактивне вредности, постојеће стање и даје детаљан план туристичког уређења посматраних простора. Основни критеријум за избор локалитета који су у дисертацији обрађени, била је чињеница о њиховој тренутној туристичкој развијености, атрактивности и афирмисаности, при чему су одабирани они који су атрактивни и неафирмисани, како би допринос туристичком уређењу и планирању простора био већи и значајнији. У том смислу, овај део рада се по методологији и поступцима истраживања и сагледавања простора не разликује од претходног, па на исти начин представља посебан допринос и има велику вредност као могући сценарио у оквиру планског акта о развоју туризма на понуђеним локалитетима.

У Закључку су прецизно издвојени најзначајнији резултати до којих је кандидат дошао у свим деловима докторске дисертације. Јасно су образложене и поткрепљене постављене хипотезе које су докторском дисертацијом потврђене или одбачене. Резултати истраживања приказани су прегледно и исцрпно, према претходно дефинисаним циљевима и задацима и пропраћени су адекватним прилозима.

Наведена литература и извори података су изузетно обимни, актуелни и везани за истраживану проблематику. Да се приметити да је консултована како домаћа тако и страна литература, а навођење и позивање на коришћену литературу је веома коректно и прецизно.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидат има укупно 6 објављених научних радова који су најдиректније повезани са истраживањима проистеклим из рада на докторској дисертацији, од којих: један рад категорије M24, три рада категорије M51 и два рада категорије M53.

Радови који су објављени на основу резултата истраживања у оквиру рада на овој дисертацији су следећи:

1. Гарача, В., Јовановић, Г. и Пејовић, Л. (2011), „Интердестинацијска функционална зависност: Случај Београда и Новог Сада“, *Теме*, св. 35, бр. 1 стр. 82-91. (M24)
2. Гарача, В., Јовановић, Г. и Трифковић, А. (2011), „Планирање и туристичко уређење простора: Случај Петроварадинске тврђаве“, *Архитектура и урбанизам*, св. 30, бр.1, стр. 53-63. (M51)
3. Гарача, В., Јовановић, Г. и Пејовић, Л. (2011), „Критеријуми туристичког уређења простора“, *Зборник радова Департамента за географију, туризам и хотелијерство, Природно-математички факултет*, св. 39, стр. 82-91. (M53)
4. Garača, V., Jovanović, G. And Pejović, L. (2011),“ Petrovaradin Fortress (Novi Sad, Serbia): Tourism Spatial Planning and Design of The Upper Town for the Function of Cultural Tourism“ *Turizam*, Vol. 15 Issue 2 (2011), pp. 65-76. (M53)
5. Гарача, В., Јовановић, Г. и Закић, Л. (2008), „Анализа промета на делу аутопута Е-75 кроз Бачку у функцији транзитног туризма“, *Зборник радова Географског факултета у Београду*, св. LVI, бр. 1, стр. 131-142. (M51)
6. Вукосав, С., Гарача, В. и Јовановић, Г. (2007), „Проблеми утврђивања носећег капацитета у националним парковима, на примеру Националног парка Фрушка Гора“, *Зборник радова Географског факултета*, 2007, св. LV, бр. 1, стр. 115-125. (M51)

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

После обављеног истраживања и презентовања резултата тих истраживања кандидат је донео и одговарајуће закључке, а пре свега оне који се тичу претходно постављених шест хипотеза ($H_0 - H_5$), које су чиниле својеврсне задатке истраживачког процеса. У том смислу треба рећи да су готово све хипотезе, у потпуности или делимично биле тачно постављене, што указује на постојање озбиљних проблема када је реч о егзистирању Новог Сада као туристичке дестинације и новосадске гравитационе зоне, као функционалне и организационе целине на подручју проширене гравитационе зоне Новог Сада.

Тако, кандидат наводи да нема сумње да Нови Сад представља покрајински, административни, политички, културни и туристички центар, који после Београда има највише вредности елемената туристичког промета, те да као центар градског туризма има довољно квалитета да представља примарну туристичку дестинацију. Међутим, кандидат сматра да постоји још низ питања која траже одговор, како би ова хипотеза била потврђена, обзиром да се низ других хипотеза заснива на овој „нултој“.

Када је реч о хипотези H_1 која се бави питањем независности Новог Сада као дестинације у односу на Београд као двомилионски, највећи и главни град потврђена, онда кандидат сматра да све анализе указују да Нови Сад представља самосталну туристичку дестинацију, чији елементи туристичког промета зависе од оних остварених у Београду до 30%, што је узимајући у обзир релативно малу удаљеност ова два највећа града у Србији, који имају велики дисбаланс у међусобном односу елемената туристичког промета, ниже цене угоститељске услуге смештаја, а често и попуњеност београдских капацитета, сасвим оправдано. Сматрајући да граница зависности једне дестинације од друге, која је представљена постотком од минимум 50% утицаја на њене елементе туристичког промета од стране неке друге, веће и јаче туристичке дестинације, у овом случају није достигнута и претигнута, што је доказано употребом статистичког метода корелације, може се сматрати да се Нови Сад не налази унутар вишенодне дестинације Београда, али да је свакако на његовом ободу. У том смислу, мора се указати на могућност да Нови Сад врло лако може да „склизне“ у простор сложене дестинације Београда и да постане једна од његових секундарних дестинација или једноставније речено његов туристички сателит, само ако се у догледно време не почне водити одговорна политика развоја Новог Сада као туристичког центра изворним и посебним вредностима у туристичкој привреди, које ће га разликовати од Београда и обезбедити му функционалну туристичку независност.

Полазећи од логичне претпоставке да границе гравитационе зоне представљају и границе онога што се зове вишенодна дестинација, кандидат је дошао до значајних показатеља, који говоре о томе да је хипотеза H_2 : „Нови Сад нема формирану и активiranу вишенодну дестинацију, као свака права примарна дестинација“, постављена са добрим разлогом и претходним сазнањима везаним за својства туризма у Новом Саду, дужину туристичке посете и сл. Наиме, постојање вишенодне дестинације подразумева развијено унутаррегионално општење и размену туриста између примарног туристичког центра и дестинација нижег хијерархијског ранга. Обзиром на то да Нови Сад као примарна дестинација нема развијену комуникацију са својим дестинацијама нижег реда, да их не промовише и не нуди својим туристима, као и на основу мерења зависности елемената туристичког промета свих места унутар гравитационе зоне Новог Сада у односу на онај остварен у Новом Саду као примарној дестинацији, са разлогом се може рећи да Нови Сад нема развијену вишенодну дестинацију у правом смислу те речи. Мерећи ниво централитета дестинација унутар замишљеног новосадске гравитационе зоне, утврђене су дестинације другог, трећег и четвртог реда, у ком смислу се сасвим јасно може рећи да тзв. структура вишенодне дестинације у инфраструктурном смислу постоји, само што та структура нема заједничких акционих радњи, нема споне која би развила интеракцију и оно што се зове систем спојених судова, у позитивном смислу те речи.

Постављена хипотеза H_3 , која претпоставља да Нови Сад нема формиран рекреативни појас око градског подручја, се логички надовезује на претходну, с тим што су субјекти којима је тзв. рекреативни појас око града, намењен пре свега, али не искључиво, грађанима Новог Сада може се рећи да практично не постоји у форми у којој би требало или би теоријски то тако требало да буде. У овом случају се може рећи да изван број угоститељских објеката и атрактивних мотива чини некакву танку мрежу око Новог Сада, тј. унутар његове гравитационе зоне. Са друге стране, туристички промет у тим местима и објектима говори о не постојању туризма на овом простору, односно о његовом изузетно слабом интензитету. Такође, анкетно истраживање грађана Новог Сада, као и анализа понуде туристичких агенција указује на тачност тврдње и постављене хипотезе. У том смислу, рекреативни појас и гравитациона зона, који би требало да буду комплементарни, па и јединствени у својој функцији, али и инфраструктури, у случају Новог Сада ипак нема потребну конзистенцију. Истраживања су показала да ипак постоји једна зона у којој се преклапају туристичке и рекреативне функције. Реч је о Фрушкој гори, коју на различите начине, у различито време и из различитих побуда посећују и туристи и грађани Новог Сада. Ово је и са гледишта материјалне базе туризма и рекреације најзначајнији простор на простору гравитационе зоне Новог Сада, чија близина, атрактивност и мотивска привлачност, позитивно утичу на сусрет локалног становништва и туриста у задовољавању својих туристичких потреба. Ипак, потребно је много радити на очувању, побољшању и надградњи постојеће зоне, како би она у будућности прерасла у својеврстан прстен, односно појас око Новог Сада, обзиром да то теорија сматра логичним и нормалним процесом.

Хипотеза H_4 која гласи: „Материјална база дуж интеррегионалних комуникација Е-70 и Е-75, не одговара потребама транзитних туриста и путника, који користе ове путне правце“, показала се као половишно тачна. Реч је о томе да међународни аутопутеви од највећег значаја за Србију, којима транзитира велики број туриста према дестинацијама на Источном Медитерану, генерално има слабу инфраструктурну и супраструктурну базу намењену транзитним туристима. Ипак, истраживања су показала да међународни правац Е-70 у највећој мери својим туристичко-угоститељским капацитетима одговара на потребе оних који се на простору јужног Срема нађу у транзиту. Са друге стране, ништа мање важан правац Е-75, у потпуној је насразмери, када је реч о дистрибуцији туристичких услуга које нуди на дисертацијом посматраном простору, па је тако доказано да се највећи део угоститељских услуга ноћења на поменутој деоници реализује изван трасе, а у зони аутопута, што јасно говори о недостатку одговарајуће туристичке инфраструктуре на располагању транзитним туристима и то непосредно на траси аутопута, као коридора који спаја тражњу са понудом.

Хипотеза H_5 : „Нови Сад нема развијен туризам у класичном смислу поимања туризма као друштвеног феномена“ је готово несумњиво потврђена детаљном анализом елемената туристичког промета, а пре свега просечне дужине боравка туриста у Новом Саду, која се за домаће туристе креће једва дан и по, а за стране нешто преко два дана, што отвара велике могућности за продужење боравка, радом на квантитету и квалитету туристичке понуде. Такође, треба напоменути да је анкетно истраживање показало да само 18% оних који посете Нови Сад то чине из туристичких разлога, док 41% посетилаца, као разлог доласка наводи посао. Годишњи ток туристичког промета је такав да има два изразита минимума током летњих и зимских месеци, што такође указује на изразиту зависност од пословних активности. Такође, током јула и августа месеца одвијају се годишњи одмори, а током децембра и јануара новогодишњи празници, због чега је привредна активност значајно смањена, а то има јасне реперкусије на обим туристичког промета у наведеним месецима. Повећани обим туристичког промета је видљив током маја, јуна, као и септембра и октобра месеца. Значајан део тог промета повезан је са привредним манифестацијама на Новосадском сајму, а пре свега Сајам пољопривреде у мају и Сајам туризма, лова и риболова у октобру, што опет указује на неки облик пословних разлога за посету Новом Саду. Са друге стране, наведена четири месеца су позната као време ђачких екскурзија, где аранжман подразумева стално кретање уз обилазак више места, што најчешће значи да се у местима предвиђеним за ноћење, најчешће остаје само једну ноћ. Природа екскурзионог туризма је таква да он није стационаран, али ако тај вид туризма, заједно са пословним путовањима представља главницу туристичког промета, којег бележи Државна статистика, онда се заиста не може говорити о томе да је Нови Сад такав туристички центар, тј. туристичка дестинација, коју туристи наменски посеђују и у којој бораве са примарним циљем, који се односи на разрешавање њихових нагомиланих културних и рекреативних потреба. У том смислу је постављена хипотеза H_5 потврђена, па се јасно може рећи да Нови Сад нема развијен туризам у класичном смислу поимања туризма као друштвеног феномена.

Ако се на крају вратимо на основну хипотезу H_0 , која се односила на то да Нови Сад представља примарну туристичку дестинацију, можемо рећи да ова хипотеза није у потпуности тачна. То значи да стоји чињеница да Нови Сад, такав какав јесте, то што јесте и где јесте, ипак само чини добру основу и потенцијал да буде нешто више. Са друге стране, истраживања су показала да Нови Сад, иако на основу претходно побројаних атрибута чини центар са широком гравитационом зоном, нема и у туристичком смислу, у границама те зоне развијену тзв. вишенодну дестинацију, коју пре свега карактерише међузависност и повезаност туризма као таквог, односно елемената туристичког промета између примарне и дестинација нижег реда. То само значи да туризам у оквиру примарне дестинације није довољно развијен, тако да нема потребу, нити снагу преливати се на сопствену гравитациону зону, са којом у привредном, друштвеном и организационом смислу има нераскидиве везе, а што би утицало на то да се ти постојећи односи претворе у алат, средство и канал за преливања тзв. „вишка туристичких потреба“, које примарна дестинација из различитих разлога не може да задовољи, на суседну територију, која би на основу већ постојећих веза, изродила нову трајну категорију и на темељима гравитационе зоне формирала вишенодну дестинацију. Да би било могуће створити тзв. „вишак туристичких потреба“, неопходно

је прибећи лукавству и искористити сопствене потенцијале, додворити се туристима и дити им оно што желе. Чини се да је та фамозна гравитациона зона, далеко занимљивија од Новог Сада као њеног центра, мада и сам поседује скривене мотиве, који чекају да буду препознати и валоризовани на тај начин да представљају интегрални туристички производ или један његов део. У том смислу, туристичко уређење простора има круцијалну важност, како би такви елементи урбаног ткива били претворени у средство за задовољавање културне и рекреативне потребе туриста, који ће сразмерно растом сопственог задовољства продужавати и боравак на примарној дестинацији, што ће у моменту, када се исцрпе сви канали разрешења туристичке потребе на самој дестинацији, уз непресушени извор материјалних средстава, довести до преливања туристичке потражње и потрошње на гравитациону зону. Ако такве тенденције постану свакодневна појава, постоје добре предиспозиције да се уз добро планирање, организацију и добар маркетинг гравитациона зона претвори у вишенодну дестинацију, у коме ће квалитет и предзнак корелационе веза на линији примарна дестинација – центри нижег реда указивати на његово постојање, величину и развијеност туризма у ономе што бисмо назвали туристичка микрорегија.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Предузете истраживачке активности и коришћене статистичке методе, као и приказани резултати, представљају одговарајућу научну апаратуру, помоћу које је дата адекватна слика стања и могућности туристичког уређења Новог Сада и његовог гравитационо подручја.

Резултати истраживања прате постављене циљеве и задатке истраживања, а приказани су јасно и прегледно помоћу табела, графикона, фотографија и шема, уз одговарајућа тумачења у тексту. Подаци добијени истраживањем су статистички обрађени помоћу адекватних статистичких анализа. Кандидат је резултате истраживања јасно и прецизно тумачио, вршећи добру компарацију са резултатима из других истраживања у земљи и иностранству. Наведена литература је врло обимна, савремена и везана за проблематику просторног планирања туризма, регионалног развоја туризма и туристичке дестинације. На основу начина приказивања и тумачења података, може се констатовати да рад садржи оригиналне научне резултате који задовољавају захтеве нивоа докторске дисертације.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме?

Докторска дисертација мр Вука Гараче написана је у складу са образложењем наведеним у пријави теме.

2. Да ли дисертација садржи све битне елементе?

Дисертација садржи све битне елементе који представљају оригиналан научни допринос у области просторног планирања туризма и туристичког уређења простора.

3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци?

Резултати истраживања докторске дисертације мр Вука Гараче представљају прво детаљно истраживање везано за Туристичко уређење простора на локалном и микрорегионалном нивоу Новог Сада, посматраног као туристичке дестинације. Слично истраживање није вршено ни у другим деловима Србије. Кандидат је користио оригиналну комбинацију метода за утврђивање међусобних односа између туристичких чинилаца изван и унутар гравитационе зоне Новог Сада. Такође, новину представља креирање модела туристичког уређења гравитационе зоне. На основу наведеног, може се констатовати да докторска дисертација мр Вука Гараче представља оригинални научни рад и пружа конкретан допринос науци.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања?

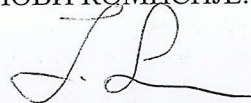
У докторској дисертацији нема недостатака који би утицали на резултат истраживања.

X ПРЕДЛОГ

На основу укупног сагледавања оцене докторске дисертације кандидата мр Вук Гарача, под насловом „МИКРО-РЕГИОНАЛНИ АСПЕКТИ ТУРИСТИЧКОГ УРЕЂЕЊА НОВОГ САДА И ЊЕГОВОГ ГРАВИТАЦИОНОГ ПОДРУЧЈА“, Комисија позитивно оцењује ову дисертацију и предлаже Наставно-научном већу Природно-математичког факултета Универзитета у Новом Саду да прихвати позитивну оцену и одобри кандидату да докторску дисертацију под овим насловом јавно брани.

У Новом Саду, 12. 07. 2011. године

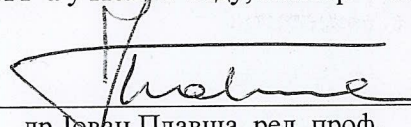
ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

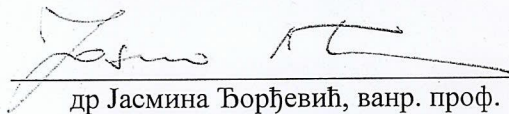
др Лазар Лазих, ред. проф.
ПМФ-а у Новом Саду, председник

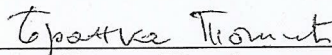
др Гордана Јовановић, ванр. проф.
ПМФ-а у Новом Саду, ментор – члан

др Јован Плавша, ред. проф.
ПМФ-а у Новом Саду, члан

др Јасмина Ђорђевић, ванр. проф.
ПМФ-а у Новом Саду, члан

др Бранка Тошић, ванр. проф.
Географског факултета у Београду, члан